

Ulf Lundkvist

– Nykyhetken arkeologi

Heikki Jokinen

Tapaan Ulf Lundkvistin talvisena iltapäivänä hänen Tukholman-asunnossaan kaupungin keskustassa. Kaksion seinää vasten nojailee öljyvärimalauksia, nurkissa on vanhoja tavaroita. Keskellä huonetta on maalausteline. Lundkvist itse näyttää siltä kuin hänen ajattomassa eilispäivässä liikkuvista sarjakuvistaan voisi arvatakin, hiuksineen enemmän 70-luvulle kuin tähän päivään kuulavalta. Hän istuu nojatuoliin, käärii sätkän ja puhuu hiljaisen ystävällisellä äänellä. Talvipäivä pimenee ulkona, emme sytytä valoa. Tupakansavu häviää tummaan taustaan.

Ulf Lundkvist kuuluu sarjakuvantekijänä ja kuvittajana kiistatta Ruotsin huipputekijöihin. Sarjakuvan teon hän aloitti 70-luvun lopulla mainikkassa ETC-lehdessä, ensimmäinen hänen nytemmiin 20:sta albumistaan oli ETC:n 1980 kustantama Sibylla. "Alussa olin täysin etablisementin ulkopuolella, jokin aika sitten työnantajaliitto SAF tilasi minulta kuvia", Lundkvist kauhistelee uraansa ilmeisen tosissaan. Hänen on käytävä melkoinen omantunnonpaine voiko moiseen tarkoitukseen työtänsä antaa. Ulf Lundkvist (s. 1952) on aina ollut kiinnostunut kuvan tekemisestä ja myös opiskellut sitä neljä vuotta taidekoulussa. Taidekiinnostus on vaihdellut sarjakuvien ja kuvituksen kanssa, "minulta vei pari vuotta ennen kuin opin sarjakuvien tekemisen tekniikan ja keksin sopivan hahmon". Tämä hahmo on hänen varhaisissa sarjakuvissaan usein esiintynyt isonäköinen mies. Vaikka sarjakuvien maailma ja eräät hahmotkin toistuvat, Lundkvistin sivun-parin mittaiset

tarinat eivät ole perinteistä sarjakuvaa. Ne ovat ohikiltäviä hetkiä, haikumaisia keskustelunpätkiä, eivät tarinaa kasvattavia ja sarjan maailmaa pala palalta täydellistäviä.

Öljyvärit houkuttelevat

"Nykyään maalaan enemmän ja enemmän, muutama vuosi sitten sain kutsun jopa Liljevachsin taidehallin yhteisnäyttelyyn". Se oli hyvä kokemus, "sain tehdä suuria kuvia öljyväreillä". "Värejä on mukava käyttää kun niirä on", Lundkvist sanoo, "ne ovat vastapaino sarjakuvan ankaralle mustavalkoisuudelle". Painokuvat voivat piirtäjän kokemuksen mukaan epäonnistua painossa, öljyväriä taas ei voi mennä pieleen koska virheensä voi itse korjata. Uusimmissa Lundkvistin albumeissa on hänen itsensä öljyväreillä maalaamat kannet. Tuore Ledig lördag esittelee Leikkelleliikkeen uuden apulaisen, makkaraa leikkaavan miehen ja sisään astuvan punapukuisen naisen. Maalaamiseen liittyy toki pulmia: "Ensinnäkään en pidä itseäni taiteilijana ja toiseksi en osaa maalata". Huoneessa olevat taulut kertovat kyllä muuta, Lundkvist on värien käyttäjänä yhtä suveeni kuin piirrostensa viivankin. Maalauksissa on ajattoman olemisen tuntu, yksittäinen hetki jonka merkitys kasvaa raa-mien yli. Yleensä pastellisävyiset värit korostavat Lundkvistille ominaista lempeyttä.

Nakkikioskin kapinallinen

1990 Lundkvist aloitti Dagens Nyheterissä Assar-strippisarjan. Assar on nakkikioskilta karannut makkara joka asuu Nollber-

gan kylässä jossain Itä-Göötanmaalla, samalla seudulla missä Lundkvist itsekin asuu. Assar on harvinainen sanomalehtisarja. Se sisältää kaikkea mahdollista, sosiologisen tarkkaa kyläkuvausta, romantiikkaa, seikkailua, ilkeän Razorin, avaruusmiehiä, rappiota, ihmisten puheita, robotteja... Kaiken yllä leijuu lundkvistmäinen aikamatka 60-luvun ruotsalaiseen kansankotiin, nykypäivässä elävää nostalgiaa. "Assarissa yritän vain kertoa tarinan joka voi hyppiä mihin tahansa" Lundkvist sanoo, "joskus koetan luoda linjaa, mutta sarja menee silti löysänä eteenpäin". Poukkoilu ei ihme kyllä häiritse lukijaa, piirtäjän tyyli on silti tarkkaa ja tarkkaa. Yllätykset nyt vain kuuluvat Nollbergaan. "En tiedä mitä jatkossa tapahtuu."

Ruotsalaisuuden kuvakirja

"Monet sanovat sarjakuviani hyvin ruotsalaisiksi", Lundkvist kertoo. Niin myös minä, ne ovat hyvin ruotsalaisia vaikka monet kansanluonteen piirteet pätevät toki muissakin pohjoismaissa kuten Suomessa. "Olen tietysti kasvanut tässä maassa. Kansainvälisellä tyyllillä tekevät haluavat ainakin alitajuisesti rahaa ja mainetta. Levikki ei kuitenkaan ratkaise vaan se, miten sarjasi luetaan ja koetaan" Nykyhetken arkeologi Lundkvistin sarjakuvat ovat täynnä muistumia Ruotsista; joka kylässä on osuuskauppa ja nakkikioski Sibylla-makkaroineen sekä Pucko-suklaajuomineen, tien varsilta löytyy väsyneitä linja-autokatoksia ja lippalakkipäisiä miehiä mopoillaan. "Totta, en kuitenkaan tule ajatelleeksi sitä", Lundkvist arvioi. "Nyt-

hän vanhat miljööt ovat muodissa, se tuntuu oudolta." Ruotsissa vallitsee nykyään suoranainen kuume 50- ja 60-luvun perään. Suosittu tv-sarja K-märkt esitteli aikakauden ympäristöjä, niistä koottiin kirjoja ja sen ajan majataloista ja kahviloista on julkaistu komeita kuvakirjoja. Ei silti, "minäkin olen vasta kolmas sukupolvi niistä lukien jotka asuivat torpissa". "Kasvoin lähiössä, ensimmäisen kerran kohtasin yläluokkaa vasta taidekoulussa. Siksi kuvissani ei näy korkeakulttuurin esineitä, vain oman ympäristöni."

Ei yksiselitteisyydelle

Ulf Lundkvist on helppo uskoa kun hän sanoo tekevänsä vain sitä sira pirää. Sarjakuvien ohella syntyy kirjojen kuvituksia ja kansikuvia: "Teen nykyään vain tilaustöitä. Kymmenkunta vuotta on sujunut näin hyvin, ettei ole tarvinnut kaupirella töitäni." "Haluan kertoa, siksi jälkeni on oltava selkeää ja yksinkertaista." Se ei tarkoita yksiselitteisyyttä, sitä Ulf Lundkvist sanoo vihaavansa. "Haluan, että työni on niin tajuttavaa kuin mahdollista mutta sisältää useita tulkintamahdollisuuksia." Siksi hän kirjoittaa käsikirjoituksen koneella, se antaa mahdollisuuden tekstin uudelleenmuokkaamiseen. "En pidä hyväna kaikkea, mitä tein, mutta yritän saada siitä hyvää rajojeni puitteissa." ●

Kirjoittaja on toimittanut ja kääntänyt Ulf Lundkvistin kokoelma-albumin Karvi kylmenee (Kemin sarjakuvakeskus, 1994)

Kaiken maailman sarjakuvatuksia

Ulf Lundkvist: Ledig lördag.
Tago 1996. 191 sivua.

Kirjaan on koottu kolme Lundkvistin aiempaa pikkualbumia sekä tuku eri lehdissä julkaistuja irtosarjoja. Se jatkaa siitä mihin kuusi vuotta aiemmin ilmestynyt edellinen kokooma-albumi Medan kaffet kallnar lopetti. Joitakin kirjan sivuja on julkaistu suomeksi albumissa Kahvi kylmenee.

Ulf Lundkvist on sarjakuvan aikamatkaja, hän matkaa aina muutamana vuosikymmenen takaiseen Ruotsiin. Liikkuu hän sitten maalla tai kaupungissa niin kaiken yllä leijuu sama kansankodin tunnelma, turvallinen ja tasainen arki nyt jo nostalgisena esineenä.

Lundkvistin sarjakuvat ovat hiljaisella tavalla hauskoja, eivät saa lukijaa ratkemaan pakollisen sarjan loppuun sijoitetun repliikin kohdalla. Huumori on leivottu niihin sisään; se riikuu hahmoista, fyysisestä maailmasta sekä mitättömien pikkuasioiden kohtaamisesta ihmisten oman sisäisen todellisuuden huikaiden sfäärien kanssa. Ilkkeyttä Lundkvistin parodiasta ei löydä.

Piirtäjänä Lundkvist on loistava. Hänen paksut tuhriset viivansa ilmaisevat paljon, ihmisten näköisyys voi vaihdella mutta kokonaisuus on ehdottoman luotettava ja aito. Viivan jähmeys on yhtä kuvatun maailman kanssa.

Yhteisvaikutelma on hämmästyttävä. Tekijän nöyryys kaiken inhimillisen edessä, hänen tuttuun ympäristöönsä juurtunut nostalgiansa sekä horjumaton graafinen taju ja taito rekevä Lundkvistista parhaan tämän hetken ruotsalaisista sarjakuvantekijöistä.

Heikki Jokinen

ETKÖ TIEDÄ, ETTÄ MEHILÄINEN LENTÄÄ VAIKKA SE ON FYYSISESTI MAHDOTONTA?